

Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

(vergadert op vrijdag in de oneven weken van het jaar)

Gemeente Alkmaar
T.a.v. Het college van B en W
Postbus 53
1800 BC Alkmaar

Geacht college,

De Welstands- en Monumentencommissie geeft graag gevolg aan uw verzoek van 5 februari 2016 om te adviseren over de monumentwaardigheid van de voormalige Ringersfabriek. Het Ringerscomplex heeft in zijn originele gedaante iets van vijftig jaar het silhouet bepaald van Overstad. Talloze inwoners van Alkmaar waren er in dienst en het chocolademerkt Ringers was in Nederland een begrip voor hoge kwaliteit chocolade. In dit advies zullen we de architectuur, techniek en stedenbouw betrekken die in de beschrijving van de Vakgroep Erfgoed met name genoemd worden. Maar ook de cultuurhistorische betekenis van het complex voor Alkmaar mag niet ongenoemd blijven.

Karakterisering van het complex

De Ringers Chocolade fabriek is in de periode 1920-1937 in opeenvolgende fasen tot stand gekomen, naar een ontwerp van F.H. Ringers, de vader van de oprichter Hendrik Ringers. Diens broer ontwierp de latere uitbreidingen. Opmerkelijk is dat de familie al van begin af aan een totaalbeeld van het complex voor ogen stond dat, in de jaren erop langzaam gestalte kreeg en ook daarna nog enkele kleinere uitbreidingen heeft gekend. Het complex heeft een E - vormige opzet met naar de hoek toe opklimmende hoogtes en accenten in het midden en op de hoek. De ingang werd gemarkeerd door de firmanaam als afsluiting boven het midden accent, een monumentale ingang en vlaggenmasten op de hoeken. Het hoogteaccent op de hoek kreeg in de getrapte gevel een klok als bekroning. Het gebouw is opgetrokken in constructies van eerst hout, gecombineerd met beton en later alleen beton en vormt daarmee een afspiegeling van hoe vanaf de jaren twintig dit soort complexen gebouwd werden. Grote vensters van staal zorgden voor een maximale toetreding van licht. In hoeverre de productielijn nog in de opeenvolgende uitbreidingen van het complex herkenbaar is, zou nader beschreven moeten worden. In de vormgeving van het complex is Ringers' vriendschap met de Alkmaarse architect Jan Wils duidelijk, al zou het ook heel goed mogelijk zijn dat hij van de belangrijke en invloedrijke Duitse industriearchitectuur op de hoogte was. Bij de bouw was de fabriek, geplaatst achter de landelijke bebouwing aan de Noorderkade, de kwartiermaker van wat later Overstad ging heten.

Stedenbouwkundige overwegingen

Het complex heeft belangrijke stedenbouwkundige waarde door de prominente plek die het aan de noordzijde van het Noord Hollandskanaal inneemt. Zelfs achter de witte beplating is het silhouet nog goed herkenbaar. In historisch-stedenbouwkundig opzicht is het complex van grote betekenis als kiem van de industriële ontwikkeling van Overstad.

Architectuurhistorische overwegingen

Typologisch is de chocoladefabriek opgezet volgens eisen die aan industrie van dit type worden gesteld. De inhammen tussen de noord zuid georiënteerde vleugels maakt lichttoetreding aan beide zijden mogelijk en vermoedelijk vergemakkelijkte het de toelevering van goederen van elk gebouw afzonderlijk.

MOOI
NOORD-
HOLLAND

ADVISEURS
OMGEVINGSKWALITEIT

Per 1 januari 2016 de nieuwe naam van WZNH adviseurs ruimtelijke kwaliteit

Datum

23-2-2016

Dossier

016-16 JvdW/am

Betreft

Aanwijzing Ringersfabriek tot gemeentelijk monument

Blad

1/3

Emmastraat 111
1814 DP Alkmaar
T 072 520 44 59
info@mooinoord-holland.nl
www.mooinoord-holland.nl

NL13RABO 0108 6361 35
BIC: RABONL2U
KVK 41 19 80 31
BTW 0030 24 842 B01

Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

(vergadert op vrijdag in de oneven weken van het jaar)

Aan de voorzijde kent de fabriek in zijn oorspronkelijke hoedanigheid een representatief karakter, met decoratief metselwerk en betegeling. Voor de overige zijden heeft het gebouw natuurlijk een sterk utilitair karakter. Dat gold indertijd al helemaal voor het interieur, waarin alleen voor kantoorvertrekken en entree aandacht aan de afwerking is besteed. Mogelijk dat in de vormgeving via de vriendschap met Wils invloed van het werk van Frank Lloyd Wright te vinden is, wiens invloed mede door het tijdschrift *Wendingen* en Berlage's publicaties in Nederland enorm was. Een complex met deze vormgeving in deze omvang is niet in Alkmaar aanwezig.

Bijzonder in dit geval is ook het feit dat oprichting van de fabriek, ontwerp en bouw in de handen van één familie is geweest en onderdeel uitmaakt van een oeuvre dat over heel Alkmaar verspreid staat.

Cultuurhistorische overwegingen

Het complex heeft grote cultuurhistorische betekenis, omdat de fabriek in de sociaal-economische geschiedenis van Alkmaar een niet te onderschatten rol heeft gespeeld. Hiervoor spreekwoordelijk is de vergelijking die op de tentoonstelling over Ringers fabriek in 2012 in het Historisch Museum van Alkmaar werd getoond tussen werknemers van de Ringersfabriek en de Textielindustrie in Twente. Hieruit bleek dat de eersten een hogere algemene ontwikkeling bezaten als gevolg van de progressieve opvattingen over bedrijfsvoering. Bovendien is de bedrijfscultuur van de chocoladefabriek typerend voor de periode van ontstaan, waarin de fabrikant zijn personeel aan zich probeerde te binden door de oprichting van sport- en cultuurverenigingen.

In hoeverre Ringers behoort tot de belangrijkste chocoladefabrieken van Nederland wordt uit de geleverde informatie niet duidelijk, maar afgaande op de tentoonstelling kon de fabriek als modernste in zijn soort, zich meten met de Drostefabriek in Haarlem en de Verkadefabriek in Zaandam. Als getuigen van een belangrijke tak van de nationale economie blijkt ook de cultuurhistorische betekenis van de Ringers Chocoladefabriek.

Gaafheid:

De commissie heeft gelegenheid gehad om het complex te bezoeken en het interieur te bekijken. Ze heeft begrepen dat de beplating zodanig op de gevels is aangebracht dat de architectuur redelijk ongeschonden is. Binnen is op veel verdiepingen de ruimtewerking van de grote fabriekshallen nog goed waarneembaar. Zoals in de beschrijving valt te lezen, die door de vakgroep Erfgoed is gemaakt, is de ruimtewerking en de houten en betonnen draagconstructie nog origineel. In hoeverre de achtergevels van het oorspronkelijke complex vanwege de latere verbouwingen en aanbouwen nog intact zijn, zal nader moeten worden onderzocht.

Zeldzaamheid

De zeldzaamheidswaarde van het complex kan op twee manieren worden bekeken:

- als industriegebouw in het stadslandschap van Alkmaar
- als overblijfsel van fabricage van chocolade en aanverwante waren.

De commissie constateert dat van het industriële verleden van Alkmaar nog maar weinig fabrieksgebouwen over zijn. De Kaasfabriek Eysen wordt genoemd en de schoorsteen van de fabriekscomplexen aan het Jaagpad. In ieder geval kent Alkmaar geen ander complex van de omvang en betekenis als het Ringers complex en heeft deze fabriek daarom een grote zeldzaamheidswaarde.

Datum

23-2-2016

Dossier

016-16 JvdW/am

Betreft

Aanwijzing Ringersfabriek tot gemeentelijk monument

Blad

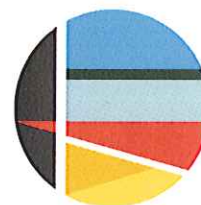
2/3

Emmastraat 111
1814 DP Alkmaar
T 072 520 44 59
info@mooinoord-holland.nl
www.mooinoord-holland.nl

NL13RABO 0108 6361 35
BIC: RABONL2U
KVK 41 19 80 31
BTW 0030 24 842 B01

Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

(vergadert op vrijdag in de oneven weken van het jaar)

Naast Ringers' fabriek behoren Droste in Haarlem en Verkade in Zaandam tot de belangrijkste chocoladefabrieken in Nederland. Beide fabrieken of een gedeelte daarvan zijn behouden gebleven en hebben inmiddels na restauratie en renovatie een passende herbestemming gekregen. Mogelijk dat nog eens nader onderzocht kan worden welke betekenis de Ringersfabriek op nationaal niveau heeft, al is dat niet de reikwijdte van uw verzoek.

Conclusie

Er zijn nog belangrijke hiaten in de kennis over het complex, omdat een onderzoek naar de gaafheid van het Ringerscomplex die achter de beplating schuilgaat nog niet is ondernomen. De commissie onderschrijft echter de waarden zoals die in de beschrijving van de vakgroep Erfgoed zijn omschreven. De stedenbouwkundige en cultuurhistorische betekenis van het complex is dermate groot dat de commissie adviseert het complex aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Nu met de komst van de bioscoop en het poppodium Overstad steeds meer een stedelijk karakter krijgt, kan het Ringerscomplex een belangrijk baken worden in het maken van een onderscheidende identiteit voor dit stadsdeel.

Met vriendelijke groeten,

Voor de commissie
Drs. J. van der Werf
Voorzitter

i.o. Ana van der Mark MA, coördinator

Datum

23-2-2016

Dossier

016-16 JvdW/am

Betreft

Aanwijzing Ringersfabriek tot gemeentelijk monument

Blad

3/3

Emmastraat 111
1814 DP Alkmaar
T 072 520 44 59
info@mooinoord-holland.nl
www.mooinoord-holland.nl

NL13RABO 0108 6361 35
BIC: RABONL2U
KVK 41 19 80 31
BTW 0030 24 842 B01

